

Het theater van een **koorts**droom

Schriftelijke vragen van de VVD ex art. 36 RvO

Inleiding

Op 17 oktober 2025 werd "het theater van de droom" gepresenteerd aan het publiek. Een fraaie muurschildering in de Vechtstraat gemaakt door kunstenaarscollectief Toyisme. Echter, ten tijde van de onthulling was reeds duidelijk dat het kunstwerk van de gemeente verwijderd moest worden. Het zou namelijk zijn aangebracht op een monumentaal pand en de benodigde vergunning ontbrak. Een pand, aangewezen door de gemeente zelf nota bene. Wat volgde was een stormvloed aan media-aandacht, sprekers, een handtekeningenactie en veel debat in de gemeenteraad.

Op 8 april publiceerde de gemeente 301 interne stukken naar aanleiding van een Woo verzoek. Deze stukken geven inzicht in de procedure en besluitvorming rondom dit hele traject. De VVD- fractie heeft de stukken bekeken en op basis daarvan de volgende reconstructie gemaakt.

De aanloop

Eind 2024 begint de gemeente Groningen met het project 'Street Art Zuid'. In de Rivierenbuurt worden bewoners uitgenodigd mee te denken over locaties en ideeën voor muurschilderingen in de wijk. Een van die locaties is de zijmuur van Hereweg 61, aan de Vechtstraat. De gemeente stuurt vervolgens brieven naar de verschillende eigenaren van de mogelijke locaties in de wijk met de vraag om toestemming tot plaatsing van het kunstwerk. In een tweede brief van de gemeente wordt naast de

vraag om toestemming tevens een impressie van het mogelijke eindresultaat meegestuurd. Na enige maanden komt de Vechtstraat bovendrijven en geeft de eigenaar medio juli 2025 akkoord.

In deze periode was de gemeente zeer nauw betrokken in het proces en was dus tevens op de hoogte van het mogelijke eindresultaat.

In beide brieven ontbreekt elk voorbehoud over een vergunning (bijlagen 1 en 2). Sterker nog, de gemeente belooft er iets bij. "De Gemeente Groningen zorgt ervoor dat het kunstwerk in goede staat blijft en wordt hersteld indien nodig." In het eigen feitenrelaas dat de gemeente een jaar later opstelt, staat over diezelfde brieven dat niet specifiek is genoemd dat er eventueel nog een vergunningstraject doorlopen moest worden (bijlage 3).

Wat de eigenaar en de bewonersorganisatie evenmin te horen kregen, is dat de locatie ondertussen binnen Street Art Zuid was afgefallen wegens gebrek aan budget, en dat er dus vanaf dat moment ook niemand meer naar de regels keek. Ook het modelcontract dat de gemeente bij dit soort projecten gebruikt is wel aangeboden maar nooit verstuurd. Dat laatste stelt de gemeente eind oktober 2025 intern zelf vast (bijlage 4).

Het werk begint

Begin augustus 2025 gaan de kunstenaars aan de slag. De bewonersorganisatie meldt de betrokken ambtenaren per mail dat de steigers staan en nodigt hen uit langs te komen. Ze melden er in dezelfde adem bij dat er tienduizend euro subsidie is binnengehaald. De reactie vanuit de gemeente is warm. "Wat ontzettend goed! Ik kom snel langsfietsen, ben razend benieuwd. En super van de subsidie, harstikke

leuk!" (bijlage 5). Op 20 augustus wordt het project besproken in de werkgroep leefbaarheid, waar de gemeente zelf aan tafel zit. In het verslag staat dat het kunstwerk in oktober wordt opgeleverd (bijlage 6).

De controle

Op 28 augustus 2025 voert een toezichthouder van de afdeling Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving een controle uit. Hij spreekt de kunstenaar en stelt vast dat er geen vergunning is. In zijn eigen rapport noteert hij vervolgens dat hij de werkzaamheden niet heeft stilgelegd, omdat het schilderwerk zo goed als gereed was. Het kopje met 'gemaakte afspraken' in zijn rapport is dan ook leeg. (bijlage 7).

Diezelfde middag mailt hij de eigenaar wel dat het zeer verstandig is de werkzaamheden voor nu te laten staken. De eigenaar, die op dat moment in het buitenland verblijft, schrikt en antwoordt dat hij in de veronderstelling was dat de gemeente zelf de drijvende kracht achter dit project was. Hij biedt aan de kunstenaars per direct te laten stoppen als de gemeente dat wil (bijlage 8). In de 301 openbaar gemaakte stukken is op dat aanbod overigens geen antwoord terug te vinden.

De afdeling erfgoed

Op 2 september 2025 bespreekt de afdeling Erfgoed de zaak in het Monumenten Adviseurs Overleg. De mail die daarop volgt is integraal opgenomen in het inspectierapport en is dus openbaar. De conclusie luidt dat de betreffende muur een latere toevoeging is en geen onderdeel is van de monumentencontour, waarschijnlijk omdat de muur is opgebouwd toen de Vechtstraat in de jaren vijftig en zestig werd aangelegd en de naastgelegen bebouwing werd gesloopt. Er staat zelfs

bij dat de muur op een perceel staat dat aan de gemeente toebehoort. Alleen de twee schoorstenen vallen volgens Erfgoed wel binnen de contour, en daarop dient te worden gehandhaafd (bijlage 7).

Het startpunt van de gemeentelijke oordeelsvorming was dus dat de beschilderde muur geen monument is.

Negen dagen later kantelt dat. Op 11 september adviseert de afdeling Juridische Zaken dat de muur onlosmakelijk met het pand verbonden is, omdat het pand er wind- en waterdicht door blijft (bijlage 9). Vanaf dat moment is de muur in alle stukken onderdeel van het monument.

Op 15 september schrijft de gebiedssecretaris Zuid aan de betrokkenen dat er miscommunicatie heeft plaatsgevonden, dat de gemeente daar scherper op had kunnen en moeten zijn, en dat zij hoopt dat er een oplossing komt zodat de muurschildering kan blijven (bijlage 10). Eind september waarschuwt de gebiedsmanager Zuid intern dat het verstandig is de koppen bij elkaar te steken voordat dit dossier dreigt te ontsporen (bijlage 11).

Excuses en handhaving

Op 8 oktober 2025 belt wethouder Molema de eigenaar, de bewonersorganisatie en de kunstenaar. Zij deelt mee dat legalisatie niet mogelijk is, biedt excuses aan en zegt toe dat de gemeente de schade vergoedt.

Diezelfde dag gaat intern de opdracht rond om de handhavingsbrief zo snel mogelijk te versturen. In dezelfde mail staat dat bewoners aangaven nog in bezwaar te willen, maar dat er gehandhaafd wordt, dus dat dit niet

aan de orde is (bijlage 12). Het formele advies van de afdeling Erfgoed, waarop dat handhavingsbesluit steunt, wordt pas een dag later uitgebracht, op 9 oktober (bijlage 13).

Op 10 oktober gaat de excuusbrief uit. Daarin staan twee toezeggingen. De gemeente compenseert de geleden schade financieel, en de gemeente neemt ook de kosten voor het aanbrengen van een nieuwe muurschildering op zich (bijlage 14). Op dezelfde dag wordt de raad geïnformeerd. Daarin schrijft het college dat de gemeente de initiatiefnemers in contact heeft gebracht met de eigenaar, maar daarna verder niet betrokken is geweest (bijlage 15).

Op 14 oktober volgen drie handhavingsbrieven, aan de eigenaar, aan de bewonersorganisatie en aan de kunstenaars. Zij krijgen tot 25 november de tijd om het kunstwerk te verwijderen en moeten daarvoor eerst een plan van aanpak indienen (bijlage 16). Drie dagen later wordt het werk onthuld, in aanwezigheid van ongeveer tweehonderd mensen. Er is geen lid van het college bij. Dat was op 7 oktober al besloten.

Een rapport uit 2018

Op 21 oktober overhandigen de initiatiefnemers de gemeente een bouwhistorische verkenning van Hereweg 59 en 61 uit januari 2018 (bijlage 17). Daarin staat dat de beschilderde zijmuur waarschijnlijk direct na de aanleg van de Vechtstraat in de jaren zestig is aangebracht en dat deze muur de oorspronkelijke bouwmuur afdekt. Op de dateringskaart staat de muur aangemerkt als aangebouwd in 1960. Op de kaart met monumentwaarden komt de muur niet voor. De architect die bij de eerdere verbouwing betrokken was bevestigt dit schriftelijk (bijlage 18).

Dat rapport is destijds opgesteld ten behoeve van een verbouwing en berust sinds 2018 in de gemeentelijke archieven. Het moest door de initiatiefnemers worden aangedragen.

Een verzoek aan de adviseurs

Twee dagen later, op 23 oktober, stuurt de afdeling Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving een mail aan de afdeling Erfgoed en aan de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit met het onderwerp “verzoek nadere aanvulling op advies”. Urgentie hoog. In de mail staat de vraag of de adviseurs bekend waren met het feit dat de muur later is gebouwd, en zo ja, of zij dit alsnog willen opnemen in het advies. En dan volgt de zinsnede die de VVD-fractie is opgevallen. Of zij daarbij ook willen aangeven dat de muur wél onderdeel is van het gemeentelijk monument (bijlage 19).

Er wordt dus niet gevraagd óf de muur onderdeel is van het monument. Er wordt gevraagd of de adviseurs willen opschrijven dát hij dat is.

De afdeling Erfgoed antwoordt op 29 oktober dat zij inderdaad bekend was met het feit dat de zijmuur jonger is, en dat de muur onlosmakelijk deel uitmaakt van het casco. Op de vraag of het advies daardoor anders zou worden luidt het antwoord nee (bijlage 20). Beide adviezen worden vervolgens aangevuld en opnieuw uitgebracht (bijlage 21). Die aangevulde adviezen vormen de onderbouwing van de brief die het college op 26 november aan deze raad stuurt.

Het advies dat de raad niet mag lezen

In de tussentijd schakelt het college een externe advocaat in. Op 11 november ligt er een concept, op 17 november het definitieve advies. Uit de interne planning blijkt dat dit advies er tijdig moest liggen om te kunnen worden meegewogen in de beantwoording van de schriftelijke vragen die D66 en de VVD op 22 oktober hadden gesteld.

Van dat advies is in het Woo besluit niets openbaar gemaakt. Beide brieven zijn volledig zwart gelakt op één briefhoofd na (bijlage 22). Ook de vragen die aan de advocaat zijn gesteld zijn gelakt, evenals het memo van de afdeling Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving aan de beide wethouders, de verslagen van overleggen en de terugkoppeling van het college.

De rekening

Op 13 november vraagt de gemeente aan de eigen erfgoedadviseurs of het kwaad kan om het kunstwerk nog een jaar te laten zitten. Het antwoord is dat zij daar niets over kunnen zeggen, gezien de vele factoren waar dit van afhangt (bijlage 23). Zes dagen later ligt er een conceptbrief aan de betrokkenen waarin de gemeente voorstelt het kunstwerk één jaar te laten zitten, en waarin beide toezeggingen uit de brief van 10 oktober uitdrukkelijk worden herhaald, inclusief het betalen van een nieuwe muurschildering (bijlage 24).

Op 25 november raamt de eigen afdeling Erfgoed de kosten voor het verwijderen van de muurschildering. Inclusief een risico-opslag komt de raming uit op vijftientwintigduizend euro exclusief btw (bijlage 26).

Vervolgens wordt op 28 november door de gemeente aan alle drie de

partijen een voornemen tot het opleggen van een last onder dwangsom van dertigduizend euro, met een begunstigingstermijn tot 17 oktober 2026 (bijlage 27). In dezelfde periode schrijft het college aan deze raad dat het verwijderen zal gebeuren op kosten van de gemeente (bijlage 28).

De raad grijpt in

Op 14 januari 2026 debatteert de gemeenteraad over de kwestie. Door insprekers wordt een petitie aangeboden met vijftwintighonderd handtekeningen. De wethouder erkent dat de gemeente heeft geblunderd en biedt opnieuw excuses aan. Het besluit blijft echter staan.

Op 28 januari neemt de raad een motie aan voor een onafhankelijk technisch onderzoek naar het behoud van het kunstwerk. Dat onderzoek vindt plaats in juni 2026. Volgens de betrokkenen zijn de muren en ruimtes kurkdroog en wijzen de eerste conclusies niet op vochtproblemen die door de muurschildering worden veroorzaakt. Een rapport heeft deze raad tot op heden niet bereikt.

Inmiddels hebben de eigenaar, de bewonersorganisatie en de kunstenaars bezwaar gemaakt tegen het Woo besluit, omdat juist de afwegingen zijn weggelakt. Op 5 september besteedde het landelijke consumentenprogramma Kassa aandacht aan de zaak. En over ruim een maand, op 17 oktober 2026, verloopt de begunstigingstermijn.

Conclusie

De VVD-fractie stelt vast dat dit project inmiddels is ontaard in het theater van een koortsdroom. De gemeente Groningen heeft de muurschildering nota bene zelf geïnitieerd, is zelf de voorwaarde van een vergunning vergeten en verzuimde in te grijpen toen de steigers eenmaal stonden. Het stadhuis concludeerde aanvankelijk zelfs dat de betreffende muur helemaal geen monument was en had het bouwhistorisch bewijs daarvoor al sinds 2018 in de lades liggen. Toen die realiteit niet bleek te passen, werden de overwegingen zo gebogen, dat de muur wél onderdeel van het monument zou zijn.

De financiële en ambtelijke ravage die hiermee wordt aangericht tart elke verbeelding. Tienduizenden euro's aan verstrekte subsidies, de hoge kosten voor de verwijdering, de belofte om ook nog eens een compleet nieuwe muurschildering te bekostigen én de inzet van externe advocaten aan beide zijden van deze discussie. Tel daar een Woo-traject met 301 documenten, een technisch onderzoek en honderden volstrekt verbraste ambtelijke uren bij op, en de maat is vol.

Tot overmaat van ramp laat het college een dwangsom van dertigduizend euro boven het hoofd hangen van de eigenaar, bewonersorganisatie en kunstenaars die niets anders dan te goeder trouw meewerken aan een gemeentelijk plan. Het college verschuilt zich hierbij achter juridische kaders, maar het is van groot belang vast te stellen dat de keuze om daadwerkelijk te handhaven een bestuurlijke overweging is.

Men kán hier een andere afweging maken. Na meer dan een jaar van stuitend geblunder, ongeken­de kapitaalvernietiging en blinde burocratie rest ons daarom nog maar één vraag.

- Zullen we hiermee stoppen?

Met vriendelijke groet,

Fokke Veenstra VVD Groningen

Bijlagen

1. Brief van de gemeente aan de eigenaren van panden op de lijst, 9 december 2024 (0014)
2. Brief van de gemeente aan de eigenaar van Hereweg 61, 22 januari 2025 (0188)
3. Uitwerking proces muurschildering Hereweg 61, feitenrelaas van het gebiedsteam, 27 oktober 2025 (0095)
4. Interne mailwisseling over het niet verstuurd modelcontract, 31 oktober 2025 (0101 en 0237)
5. Mailwisseling over de start van de werkzaamheden, 6 en 11 augustus 2025 (0031 en 0035)
6. Verslag van de werkgroep leefbaarheid Rivierenbuurt, 20 augustus 2025 (0040)
7. Inspectierapport Hereweg 61, 28 augustus 2025, inclusief de opgenomen mail van de afdeling Erfgoed van 2 september 2025 (0096)
8. Mailwisseling tussen de toezichthouder en de eigenaar, 28 augustus 2025 (0174)
9. Interne mail over het advies van Juridische Zaken, 11 september 2025 (0025)
10. Mail van de gebiedssecretaris Zuid aan betrokkenen, 15 september 2025 (0033)
11. Interne mail van de gebiedsmanager Zuid, 30 september 2025 (0180)
12. Interne mail over het versturen van de handhavingsbrief, 8 oktober 2025 (0049)
13. Advies Monumenten van de afdeling Erfgoed, 9 oktober 2025 (0050)
14. Brief van het gebiedsteam aan de initiatiefnemers, 10 oktober 2025 (0082)
15. Dagmail aan de gemeenteraad, 10 oktober 2025 (0020)
16. Vriendelijke fasebrief aan de eigenaar, 14 oktober 2025 (0290)
17. Bouwhistorische verkenning Hereweg 59-61, Adviesbureau Ormel, januari 2018 (0077)
18. Toelichting van de initiatiefnemers aan de raad, inclusief de verklaring van de architect, 28 oktober 2025 (0104)
19. Verzoek van VTH om nadere aanvulling op de adviezen van CRK en Erfgoed, 23 oktober 2025 (0080)

20. Beantwoording van dat verzoek door de afdeling Erfgoed, 29 oktober 2025 (0248)
21. Tweede advies van de afdeling Erfgoed, 28 oktober 2025, en aanvullend advies van de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit (0105 en 0262)
22. Conceptadvies en definitief advies van de externe advocaat, 11 en 17 november 2025, volledig gelakt (0212 en 0296)
23. Interne terugkoppeling over mogelijke schade bij een langere termijn, 13 november 2025 (0116)
24. Conceptbrief aan de initiatiefnemers, 19 november 2025 (0218)
25. Definitieve brief aan de initiatiefnemers, 25 november 2025 (0136)
26. Kostenraming voor het verwijderen van de muurschildering, 25 november 2025 (0271)
27. Voornemen tot het opleggen van een last onder dwangsom aan de eigenaar, 28 november 2025 (0297)
28. Beantwoording van de vragen ex art. 36 RvO over kunst in de openbare ruimte, 26 november 2025 (0143)